

șaptezeciste, ce reflectă, totodată, cum am mai zis, și destinul literar al Basarabiei, urmărind schimbările de paradigmă, de la esteticul aderent al *reazământului* la esteticul eliberat de sentimente, la poezia imaginarului.

Referințe bibliografice:

1. BURLACU, Alexandru. *Proba esteticului: (neo)moderniști basarabeni*. Chișinău: Gunivas, 2020
2. ȚURCANU, Andrei. *Cartea din mâna lui Hamlet*. Chișinău: Cartier, 2018

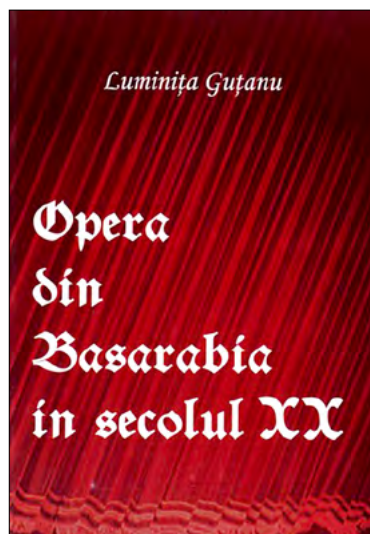
OPERA DIN BASARABIA ÎN SECOLUL XX

*Tamara COTOMAN,
bibliotecar, Filiala de Arte „Tudor Arghezi”, BM*

Volumul *Opera din Basarabia în secolul XX* de Luminița Guțanu, însumând mai mult de 300 de pagini, cuprinde un bogat material factologic, date istorice, un număr impresionant de partituri muzicale, tabele, desene, diagrame, planșe, anexe și o captivantă bibliografie la bord.

Cartea a văzut lumina tiparului la Editura Universității Naționale de Muzică din București (2007). Autorul ei este Luminița Guțanu, doctor, lector universitar la Universitatea „Spiru Haret” din București, Facultatea de Științe Socio-Umane (specializarea Muzică).

Volumul se deschide cu un solid *Argument*, din care desprindem următoarele: „Această lucrare de cercetare are ca scop elucidarea cât mai adecvată a unei ramuri importante a artei muzicale basarabene și, totodată, destul de complexe – opera”. Despre creația de operă din Basarabia, continuă gândul autoarea, „la momentul în care ne propusesem să cercetăm acest aspect, nu exista nicio lucrare, singura sursă informativă constituind cronicile de spectacole prezente în periodicele și revistele vremii sau trecute în revistă în diverse

monografii. Partiturile, la rândul lor, se găseau doar sub formă de manuscrise, ceea ce constituie un impediment major în ceea ce privește accesarea lor atât de către interpreți, cât și de muzicologi. Iată de ce am considerat necesară abordarea acestui subiect, care trebuia să umple un gol în muzicologia basarabească prin înfăptuirea unei lucrări de sinteză”.

Evenimentul s-a și produs, or apariția acestei lucrări, într-adevăr, a umplut acel gol, autoarea ei fiind cea mai în drept să-și im-

prime numele pe copertă. Și iată, de ce.

Opera din Basarabia în secolul XX reprezintă sinteza unei investigații temeinice și aprofundate asupra temei abordate cu valențe istoriografice, stilistice, estetice, sociologice și educative. În același timp, conținutul lucrării excelează și prin calitatea sa de inedit, oferind prima monografie sistematică și coerentă despre creația și interpretarea operei românești basarabene contemporane.

Dna dr. Luminița Guțanu are ca fundament muzical o excepțională pregătire: în anul 2003, a obținut înaltul titlu de Doctor în Muzică cu lucrarea *Opera din Basarabia în secolul XX*, în cadrul Universității Naționale de Muzică din București, România. A urmat studiile de Masterat, specialitatea „Dirijat cor academic” în cadrul Universității de Arte din Chișinău, după absolvirea Institutului de Arte din Chișinău (actualmente – Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice din Chișinău). Între 1995 și 1997, a beneficiat de două

burse importante: *Bursa de Merit a Fundației „Maria Bieșu” și Bursa de Merit „George Enescu”*. Este prima femeie-dirijor la pupitrul Coralei „Nicolae Lungu” a Patriarhiei Române. Actualmente, este conferențiar universitar, doctor la Universitatea „Spiru Haret” din București, Dirijor principal al Corului de Copii și Tineret „Symbol”, Dirijor adjunct al Corului Patriarhiei Române „Nicolae Lungu”, Dirijor și fondator al grupului coral „Lyris” (fost „Ad Libitum”). Vom mai aminti, nu fără mândrie, că dna Luminița Guțanu este originară din Chișinău.

Cartea este structurată în 6 capitole. Dincolo de titlurile sugesive, fiecare capitol se deschide cu un motto, selectat cu iscusință și cu multă exactitate, dar și pe potriva titlului ales de autoare.

Capitolul I: „Privire generală asupra Teatrului Liric Basarabean”.

Din capitolul întâi, care ar putea fi numit convențional și „Începuturile”, vom reține prezența unor remarcabili soliști care au pus temelia teatrului liric basarabean: Elena Ivoni, soprana dramatică (de origine greacă, din părinți stabiliți în Basarabia), solistă la

„Opera Basarabeană” din Chișinău (1919-1921); Grigore Melnic, bas, solist al „Operei Basarabene” din Chișinău (1918-1921); soprana și profesoara Lidia Lipkovskaia; mezzosoprana Eugenia Lucezarskaia (1920-1921); soprana Anastasia Dicescu; baritonul Jean Athanasiu. Șirul ar putea fi continuat.

Odată cu înființarea Teatrului de Operă și Balet în toamna anului 1956, începe o nouă etapă în evoluția fenomenului operistic în Basarabia. Pe firmamentul scenei lirice apar nume noi precum: Tamara Alioșina, Valentina Savițcaia, Nicolae Bașcatov, Boris Raisov, Mihail Muntean, Ioan Paulencu, Ludmila Aga.

Un eveniment notabil are loc la 24 aprilie 1962, când pe scena Teatrului de Operă și Balet din Chișinău debutează soprana Maria Bieșu în rolul Floria Tosca din opera *Tosca* de Giacomo Puccini – cea care a contribuit la dezvoltarea Teatrului, ducându-i faima prin întreaga lume, tot ea inaugurând faimosul festival „Invită Maria Bieșu”, despre care autoarea cărții va relata cu lux de amănunte. Informații mai ample cu referire la program, distribuții, repertoriu pot fi găsite la finele cărții, în *Anexa* nr. 1.

Capitolul II: „Tendințe și orientări estetice în muzica de operă basarabeană”.

În acest capitol este conturat factorul primordial ce a contribuit la crearea și dezvoltarea creației lirice basarabene – teatrul liric, teatru ce a avut o evoluție sinuoasă și frământată, marcată de evenimentele istorice ale secolului.

Capitolul III: Opera „Grozovan” de David Gherșfeld.

A fost o primă încercare de creare a unei opere basarabene din cea de-a doua jumătate a secolului al XX-lea. Premiera a avut loc pe data de 8 iunie 1956. Spectacolul s-a bucurat de un real succes.

Capitolul IV: Opera „Lupul mincinos” de Zlata Tcaci.

Prima operă-basm destinată ascultătorului mic și prezentată pe scena profesională.

Capitolul V: Opera „Alexandru Lăpușeanu” de Gheorghe Mustea.

Unica operă autohtonă care s-a menținut în repertoriul teatrului liric basarabean până în prezent.

Capitolul VI: Opera „Decebal” de Teodor Zgureanu.

Ultimul cuvânt al teatrului liric basarabean spus la final de secol. Rolul regelui Decebal a fost conceput special pentru timbrul vocii somptuoase a basului cantabil și profund a lui Ioan Paulencu.

Iar cele 3 Anexe intitulate *Programul Festivalului Internațional al vedetelor de operă și balet „Vă invită Maria Bieșu”, Reflecții de la cele 10 ediții ale Festivalului, Repertoriul Teatrului de Operă și Balet din Chișinău (1955-2000)*, fac din lucrare un instrument de lucru de cea mai mare utilitate.

Fiecare din cele patru opere menționate beneficiază de o prezentare generală a celor trei componente – **vocal, coral și orchestral**, precum și de analize detaliate a fragmentelor reprezentative, acestea fiind zonele cele mai relevante, care generează o impresie emotivă mai puternică, chiar memorabilă, relevând cu precădere stilul fiecărui compozitor.

„Suntem siguri că mai sunt lucruri de descoperit, dar noi am trasat o traiectorie – este un început care, sperăm, să poată călăuzi primii pași ai celor ce doresc să pătrundă în lumea genului liric din Basarabia”, menționează Luminița Guțanu.

Opera din Basarabia în secolul XX reprezintă sinteza unei investigații temeinice și aprofundate asupra temei abordate cu valențe istoriografice, stilistice, estetice, sociologice și educative. În același timp, conținutul lucrării excelează și prin calitatea sa de inedit, oferind prima monografie sistematică și coerentă despre creația și interpretarea operei românești basarabene contemporane.

„Documentația bogată, inclusiv conținutul istoric al anexelor, stilul plăcut și transfigurat de dragostea sinceră a autoarei față de tematica abordată, aduc un plus de valoare științifică și artistică cercetărilor depuse în lucrare, care reprezintă, fără doar și poate, o contribuție importantă la dezvoltarea muzicologiei contemporane românești în ansamblul ei”, menționează în postfața cărții Ștefan Anghi, doctor, muzicolog, profesor universitar la Academia de Muzică „Gheorghe Dima”, Cluj-Napoca.

Prin această carte istoria operei basarabene se extinde cu mai bine de jumătate de secol înapoi, spre origini, startul fiind dat la 8 iunie 1956, când la Chișinău își deschide porțile Teatrul de Operă și Balet cu o premieră autohtonă – opera *Grozovan* de David Gherșfeld, sub bagheta dirijorului M. Șepper, iar bibliografia de specialitate se îmbogățește cu un volum de excepție, care ar înno-bila, prin prezența sa, orice bibliotecă, fie una publică sau privată.

Inedită, aducătoare de cunoaștere nouă, bună, născută din dragoste pentru operă, lucrarea de față vine să pună în circulație și unele lucruri absolut inedite, încă necunoscute, pe care cititorul

va avea plăcuta ocazie să le descopere pentru sine doar în paginile acestei lucrări. Materialul cărții este bine cântărit, filtrat, trecut sub lupa de expert: date exacte, cifre verificate, bazate pe documente, probe adunate din arhive, materiale apărute în presă de-a lungul anilor, impresiile personale despre cei mai mari cântăreți și compozitori autohtoni – toate acestea i-au solicitat autoarei o muncă enormă de cercetare, de verificare, de depistare și regăsire a informației.

O muncă uriașă, care presupune cunoștințe, experiență în domeniu, curaj. Dar și talent.

Scrisă cu multă pasiune, dar și cu vocație, într-un limbaj accesibil, cu vădită tentă publicistică, cartea te prinde din primele pagini. Lectura ei devine o adevărată revelație.

În altă ordine de idei, lucrarea *Opera din Basarabia în secolul XX* este un act de cultură și spiritualitate. Recomandăm călduros această carte tuturor celor care sunt animați de dorința de a cunoaște istoria unei ramuri importante a artei muzicale basarabene și, totodată, destul de complexe – opera. Or, după cum bine a definit-o renumitul cântăreț de operă, basul Ioan Paulencu, „opera este cununa tuturor muzelor”.

P.S. Cartea pe care o prezentăm acum se vrea pe masa fiecărui student, profesor, specialist în domeniul liricului. Deocamdată, ea poate fi regăsită doar în colecția Bibliotecii Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice din Chișinău.

Pe această cale, ținem să le mulțumim colegelor noastre de la Bibliotecă, în special dnei Elena Țăra, director-adjunct, pentru mărinimosul gest de a ne fi pus la dispoziție (cu împrumut) un exemplar de carte, din care am depistat o serie de materiale absolut necesare pentru elaborarea Biobibliografiei aniversare „Ioan Paulencu”, care, iată, și-a luat drumul spre editură.

* Guțanu, Luminița. *Opera din Basarabia în secolul XX*. București: Editura Universității Naționale de Muzică București, 2007. – 280 p.
– ISBN 978-973-7857-67-4.